

Rendkívüli karácsony – „Bis dat, qui cito dat” –

Az evangélium megélése mellett az ősi latin közmondás vezérelt, amikor a szenteste előtt, december 22-én elindultunk Temesvárra testvéreink megsegítésére. Délben hallottam a rádióban, hogy Romániában megbukott a Ceaușescu -diktatúra. Tüstént elhatároztam, hogy amint megnyitják a határt, megyek, viszem az életmentő gyógyszereket Temesvárra, ahol súlyos sebesültek haldokolnak, mert nincs orvosság. Jól tudtam a helyzetet, hiszen a nyár eleje óta küldtem ki a gyógyszereket is az élelmiszerek mellett.

Igaz, csak turistaként, az útipoggyászbba rejtve szállították tőlem az orvosságokat az egyetemista hittanosaim. Én magam nem mehettem, mert „listán voltam” a menekültekkel való közel kétévi foglalkozás miatt. Így is több mázsányit sikerült kijuttatni.

Ám most egész másról volt szó. A híradások lövöldözésekről, sebesültekről szóltak. Hát ezért éreztem a feltétlen szükségét: segíteni kell! Mégpedig sürgősen! „Bis dat, qui cito dat! – „Kétszer ad, aki gyorsan ad”. S görög katolikus egyházam iránti szeretetből áthatva mondhatom, hogy mi voltunk az elsők, akik bejutottunk Temesvárra, közel húszmázsányi gyógyszerrel. Elsőként segített a görög katolikus egyház, még ha ez nem is jutott el megfelelőképpen a köztudatba. De hát nem is ez az igazán fontos. Hanem az, hogy életet, életeket menthettünk!

Amikor fél kettőkor meghallottam a határ megnyitásának a hírét, azonnal elkezdtem a szervezést. Telefonon keresztül sikerült összegyűjteni egy konvojra való autót. Először öt kocsink volt, de mire elindultunk, kilencre szaporodott a létszám. Mindegyik dugig megrakva orvosságokkal. Én még az ülést is kiszedtem, hogy annak a helyére is férjen. Feleségem és gyermekeim vörös kartonból nagy kereszteteket vágtak ki, azokat ragasztottuk a szélvédőre, és a hátsó ablakba. Nagy lelkesedésünk elnyomta az aggodalom érzését, hogy oda megyünk, ahol lőnek, ahol dúl a harc. Két újságtól csatlakozott hozzánk fotós és újságíró is.

A város határáig rendőrségi felvezetést kaptunk, de mi még annyira az elsők voltunk, hogy tovább nem kísérték, azt csak a későbbiekben szervezték meg.

A nagylaki határátkelőhöz érve már sok kocsit láttunk. Várhoztak az átlépésre. Mivel mi konvojban voltunk, s nagy vörös kereszttel, előre mentünk a sorompóig, amit meg is engedtek a határőrök. A katonákon látszott az öröm, a boldogság. Két ujjukkal mutatták a V betűt, a győzelem jelét. Amikor megkérdeztem, örülnek-e, azt mondta egyikük, hogy most mindenki örül. A vámolás rendkívül gyorsan ment. Nyoma sem volt az általam eddig elbeszélésekből ismert akadékoskodásoknak. Nagyon udvariasak voltak a vámosok, rajtuk is látszott, örülnek annak, hogy visszük a segítséget. Éppen csak felnyitatták a csomagtartókat, és már mehettünk is. De a sorompó még zárva volt. Erre hívtam a parancsnokot, s mondtam, hogy mi csak gyógyszereket viszünk, engedjen. Meg is tette. Nekünk, az én Trabantomnak nyitották fel a határsorompót. De az összesen kilenc kocsiából álló konvojunkhoz csatlakozott néhány más autó is, így ők is velünk együtt lépték át a határt. Aztán elhagytak bennünket, mert nagyobb autók voltak. A későbbiekben még találkoztunk velük, de más körülmények között.

Alig távolodtunk el a határállomástól ötven méternyit, amikor az út szélén fiatalok csoportját vettük észre. kitért karral ujjongtak, ünnepeltek. Amikor meglátták magyar autóinkat a vörös keresztekkel, felemelt kezüket összetették és letérdeltek az út mentén. Számomra itt volt először karácsony ebben az esztendőben.

Nekem itt született meg először az Úr Jézus. Átéreztem azt, hogy a pásztorok hogyan köszöntötték az újszülött Jézust. Jól tudom, nem felénk fordultak az ilyen köszöntésükkel, hanem biztosan a jó Isten felé. Aki megadta nekik, illetve a sebesülteknek, hogy rajtuk keresztül segítséget kapjanak.

Utunkat folytatva feltűnt, hogy az út mentén álló transzparenszeknek már mindenütt csak a váza van meg. Pedig délig még tele lehettek a nagy vezér képeivel! Meg is jegyeztük: milyen gyorsan működött a nép! Az egyik ember nagyságúnál is nagyobb fémkeretnél meg is álltunk, hogy fényképpel örökítsük meg.

Aradig minden közbeeső faluban, településen találtunk ünneplő embereket, pedig már éjfél felé járt az idő. Sok helyen a román nemzeti zászlót lengették, melyből a címert kivágták. Aradra érkezve hatalmas tömeg mellett mentünk el a városháza előtt. Éppen nagy szónoklatot tartottak. Akik csak megláttak, óriási ovációval fogadtak. Többször meg is állítottak bennünket, hogy megosszák velünk örömeiket. Amikor megtudták az emberek, hogy Temesvárra megyünk, már aggodalmuknak is kifejezést adtak. Azt mondták, hogy ott éppen most kezdődött a lövöldözés. De azért egy román rendszámú autó nagyon szolgálatkészen elénk állt, és segített kijutni Aradról.

Folytattuk az utunkat. Amikor már húsz kilométernyire megközelítettük Temesvárt, észrevettük, hogy jönnek visszafelé a már említett magyar kocsik, amelyek elhagytak bennünket. Reflektoroztak, megállítottak bennünket: ne menjünk Temesvárra, mert ott óriási harc folyik. Nem tudtak bemenni, kénytelenek voltak visszafordulni. Ne menjünk mi se! Amikor ez többször megismétlődött, komoly haditanácsot tartottunk, mitévők legyünk. Végül a javaslatomra eldöntöttük, hogy most ott van a legnagyobb szükség az orvosságra, és eredeti célunk is ez volt, így megpróbálunk bejutni a városba. Azt mondtam, hogy ha nem sikerül, akkor betelefonálunk és mentőt hívunk: átpakoljuk a gyógyszereket, hogy az vigye be.

Így haladtunk Temesvár felé. Jónéhányszor megállítottak még minket a szembejövők, mert senki nem mert bemenni a városba. Volt olyan női vezető is, aki sírt: ilyen nagy lövöldözést még sose hallott. Az utolsó megállásunkkor komolyan megbeszéltük, hogy csak az jöjjön, aki maga vállalja a felelősséget. Mondtam, hogy én megyek elől, de nem nézek hátra, hogy ki jön tovább, illetve ki marad le. Végül nyolc autós konvojunk maradt.

Temesvár elején az a kép fogadott bennünket, amiről már hallottunk: kamionokból, betonból, kőből összeállított barikád. Itt is örömmel fogadtak bennünket az emberek. De ugyanakkor aggódtak is értünk. Elmondták, hogy éjfél óta óriási lövöldözés van a városban. De nem is kellett mondaniuk, hiszen már hallottuk a szakadatlan géppisztoly- és géppuskasorozatokat. Nos, itt volt számomra másodszor karácsony az idén. Mert a barikádnál vagy negyven ember állt. Csak kettő volt közülük katona, két géppisztollyal. A többi kapanyéllel, doronggal, kövel a kezében. Amikor megkérdeztem, mi lesz, ha jönnek a harckocsik és a tankok, olyan egyszerűen felelték: akkor legfeljebb itt halunk meg, de a szabadságunkat és a békénket nem adjuk! A betlehemi angyalok egyetemes békeüzenetét éreztem itt meg. Békességet akarnak az emberek, nem pedig gyilkolást.

Elmondtam, hogy orvosságot hoztunk a városba. Nagyon megörültek ők is. Viszont arra figyelmeztettek, hogy rendkívül veszélyes a helyzet. Mert három helyen folyik a nagy harc: a nyomdánál, a postánál és a laktanyánál. De máshol is, mindenütt lövöldöznek. Aggódva értünk, de beengedtek a városba. Adtak egy vezetőt is, aki bevezetett a blokkházak közé, egy parkolóba. Kérték, hogy lámpa nélkül, sötétben menjünk, mert ha meglátja az ellenség az autókat, akkor odalő. Hála Istennek, nem történt semmi baj, nem vettek észre minket. A sötét parkolóban aggódó emberek csoportjával találkoztunk. A létszám állandóan változott: mikor ki mert előjönni az elsötétített házakból. Viszont mindenkit érdekelt a harcok állása.

Fontos tényeket, de szörnyűségek dolgokat is megtudtunk ezektől az emberektől. Éjfélkor tört ki a harc. Akkor kezdték el felszámolni a securitate erőit. Mint mondták, nagyon nehéz ellenük harcolni, mert ők az igazán kiképzett harcosok. A katonák eddig jórészt krumplicsedéssel foglalkoztak. Azok pedig pontosan az ilyen harcokra kaptak kiképzést. Ezenkívül nem is lehet tudni, hogy valójában ki a „szekus”. Most is lakásokba vették be magukat és onnan lövöldöznek. – Az egyik legszörnyűbb dolog volt, amit elmondtak nekünk, hogy közvetlenül a parkolónk mellett, a szegények temetőjében tömegsírok vannak. De úgy, hogy a holttesteket alig hantolták el. Éppen csak egy kis földet kapartak rájuk. Az eső már le is mosta róluk, látszanak a megcsontított, megkínzott holttestek. Férfiak, nők, gyermekek holttestei egyaránt vannak ott. A hullaházban a kőasztalra szögesdróttal lekötözött, megkínzott férfi holtteste fekszik. (Ezt később itthon is lehetett látni a TV-ben). Ruhák szanaszét dobálva hevertek a temetőben, ahogy éppen letépték az áldozatokról. Elmondták azt is, hogy sok felhasított holttestet is láttak. Mindezt a szörnyűséget a securitate művelte! Egyesek közülünk el is mentek megnézni a temetőt. Én nem tehettem, mert a gyógyszerek beszállítását szerveztem. Miközben ezekről beszélgettünk, óriási robajra, dübörgésre lettünk figyelmesek. Mondták, hogy jönnek a tankok. Én viszont azt mondtam, hogy voltam katona, tudom, hogy ez helikopterek zaja. S nekem lett igazam. Mert aztán a rádióban hallottuk, hogy helikopterekkel támadtak az egyik kórházra, ahol sajnos egy magyarországi orvos is áldozatul esett.

Egy jó órán keresztül háromszor telefonáltunk a kórházba, hogy jöjjön ki mentő az orvosságokért. De egyszerűen nem tudott. Azt válaszolták, hogy a mentő sem közlekedhet, annyira nagy a lövöldözés, a harc. A fegyverropogás szüntelenül hallatszott, kezdtünk aggódni, mi lesz a gyógyszereinkkel és a magunk vállalta küldetésünkkel. Megtudakoltam, melyik a legközelebbi kórház. Megmondták, hogy nem is messze van egy. Újbóli haditanácsot tartva megegyeztünk, hogy oda juttatjuk be mi magunk a szállítmányunkat. Jelentkezett egy férfi, aki vállalta, hogy megmutatja az utat a kórházig. Minden jóakarónk nagyon fontosnak tartotta, hogy lámpák nélkül, nagy sebességgel, és egyszerre csak két autó menjen. Így talán nem vesznek észre bennünket a sötétben. Közvilágítás alig volt az útvonalon. Így is történt. Kettesével bevittük és átadtuk a közel húszmázsányi gyógyszert. A teljes sötétségben lévő kórházkaput gyorsan kinyitották előttünk, s rettegve azonnal be is csukták, nehogy behatoljanak a securitate emberei. Úgy állították le az autóinkat, hogy ha mentő érkezne, azonnal be tudjon az is jönni. Mindenki rendkívül izgatott volt, az események lázában égett. Ami egyben életveszély is volt, hiszen – mint megtudtuk –, kórházakat is megtámadtak a szekusok.

És itt volt számomra harmadszor karácsony ebben az esztendőben. A meghatottságtól szinte szólni sem tudtak az orvosok, a kórházi ápolószemélyzet, és akik még ott voltak. Meglett emberek szabályosan sírtak, hogy mi vállaltuk a hősiességet, az életveszélyt is, hogy segíthessünk a sebesülteken. A betlehemi három király öröme töltött el mindannyiunkat. Valóban szükség volt a segítségünkre. Jó volt ezt tapasztalni. Bár azt kell mondani, hogy sajnos. Mert a bő fél óra alatt, amit a kórházban töltöttem, két sebesültet is hoztak. Az egyiknek a karja volt átlóve, a másiknak a nadrágja és cipője volt csupa vér. Behoztak egy férfit sokkos állapotban, akinek a barátját lőtték ki mellőle. De már sok sebesült feküdt a kórházi ágyakon is.

Sajnos bennünket sem kíméltek meg a géppisztolygolyók. Többször láttunk nyomjelzős lövedékeket, de szerencsére csak magunk előtt. A kórházba vezető úton át kellett haladnunk egy aluljárón, aztán egy vasúti híd alatt. S úgy látszik, ide fészkeltek be magukat a szekusok, főntről lőttek. Itt is láttuk a nyomjelzős lövedékeket. Nem volt hiábavaló az emberek óvatosságra-intése, hogy csak két kocsinak szabad egyszerre mennie. A konvojunk autói közül én jöttem utoljára. De még beállt mögém kettő. Hiába mondtam, hogy nem lesz jó,

menjünk kettésével. Ők jöttek. És a közvetlenül utánam jövő autó vezetője annyira megijedt, hogy vezetője cikkcakkban vezetett, s nekiment egy fának. Lehetett látni a TV-ben is a későbbiekben. Mindenki azt hitte, lelőtték, de szerencsére erről szó sem volt. Felvittük egy lakásba a két fiatalembert, ahol nagyon kedvesen fogadták őket, kaptak kötszert, elláthatták a karambol következtében szerzett sérüléseiket (a vezető beverte a fejét a szélvédőbe, és az erősen vérzett). Közben még elmentek azok is a temetőbe, akik eddig nem voltak. Én nem mehettem, mert a balesetet szenvedőkkel voltam.

Ezek után már csak a tankolás maradt hátra: a magunkkal hozott benzineskannákból. Aztán indultunk volna haza. Ekkor bement a rádió, hogy Aradon rendkívül veszélyes a helyzet. Folyik az óriási harc. Mitévők vagyunk? Ismét tanácskozássra gyűltünk össze. Mire megbeszéltük, hogy megpróbálunk Jugoszlávián keresztül hazajönni, éppen bement a rádió, hogy arra sem lehet, mert a katonaság kordont vont a határ előtt. Senkit nem engednek át, nehogy Ceausescu megszökjön. Hiszen ekkor még menekülésben volt. Végül mindenki elfogadta a javaslatomat, hogy jöjjünk Arad felé, igyekezzünk minél hamarabb magyar földre. Legfeljebb a város előtt segítséget kérünk, valaki vezessen ki úgy, hogy kikerüljük a harcokat. Utunk közben többször megállítottak bennünket az emberek. Sok helyen kordonnal. Keresték Ceausescut és a menekülő szekusokat. Dorong, kapanyél, husáng volt a fegyverük, csak itt-ott egy-egy puska. Velünk rendkívül barátságosak voltak, de azért minden autóba bevilágítottak.

Ahogy közeledtünk Arad felé, egyre izgalmasabbá vált a helyzetünk. Hogyan jutunk át a városon? Szerencsére ez is megoldódott. Mert éppen Arad alatt két villogó magyar mentőautó ért utol bennünket. Előre engedték őket, és igyekeztünk utánuk, abban reménykedve, hogy a mentő biztonságot élvez. Csak itthon tudtuk meg, hogy bizony, őrájuk is lőttek. Úttalan mellékutakon vezettek át bennünket a városon, biztosan volt olyan segítségük, aki ismerte a terepet. Szinte nem is hallottunk lövést Aradon. A nagylaki határállomásig néhányszor még „igazoltattak” bennünket az önkéntesek, de útiokmányaink soha nem kellettek nekik. Csak azt nézték, nem szekusok vagyunk-e. Sikeresen elértük a határt, és fellélegezve léptünk honi földre. Teljesítettük azt, amit önként vállaltunk. Jó érzés töltött el minket a sok várakozó autót látva, akiket még nem engedtek át, de akik ugyanígy benső szükségétől hajtva mentek a testvérek megsegítésére.

Utólag sokan megkérdezték tőlem, hogyan mertem három gyermekemet, feleségemet itthagyni és menni a „háborúba”. Erre azt tudtam és tudom válaszolni, hogy ott nem csupán négy személyről volt szó. Hanem sok sebesült volt, akik segítségre szorultak! És még valami: én nem kerestem a golyót. Nem álltam eléje, hogy eltaláljon. De úgy voltam ott – igaz, nem úgy indultam, csak ott jutott eszembe –, hogy „Istenem, ha szükséged van rám, akkor visszahozol”. Mert ha már nincs rám szükséged, akkor a lakásom előtt is elüthet egy autó, vagy a fejemre eshet egy cserép...

Itthon tudtuk meg, hogy az a Tóth Sándor budapesti taxis, akivel én is beszéltem, s mondta, hogy Temesvárra nem lehet bemenni, mert lövöldözés van, áldozata lett az eseményeknek. Visszatért Aradra, ahol akkorra már szintén lövöldöztek, és egy golyó eltalálta. Meg is halt. – Később Aradon utcát neveztek el róla.

Hát ilyen volt számomra ez a rendkívüli, 1989-es karácsony. Így született meg számomra háromszorosan a Megváltó, aki hozzon, új megváltást a testvéreink számára!